

ХАУЪРД ЛЪВКРАФТ ТОЙ

Превод от английски: Адриан Лазаровски, 2015

chitanka.info

Срещнах го в една безсънна нощ, докато се скитах отчаяно из града, мъчейки се да спася душата и мечтите си.

Идването ми в Ню Йорк се оказа грешка. Денем бродех на лов за приключения и загадки из лабиринта от старинни улички, лъкатушещи край потъналите в забвение площади, дворове и кейове, а привечер търсех вдъхновение сред колосалните творения на модерната архитектура, извисяващи се като главозамайващи вавилонски кули към креещата луна. Уви, надеждите ми бяха обречени на гибел. Този град ме дари само с униие и ужас, които заплашваха да ме обсебят, пречупят и унищожат.

Разочарованието не ме връхлетя изневиделица. За първи път зърнах Ню Йорк от един мост по време на залез и бях като хипнотизиран от величествения мегаполис и отражението му във водата. Фантастичните шпилове и наподобяващите пирамиди постройки се възправяха сред виолетовата омара като екзотични цветя, копнеещи да разкрият красотата си пред реещите се на небосклона пурпурни облаци и новородените звезди. После пред взора ми заблещукаха прозорец след прозорец, заискриха стотици фенери, затръбиха рогове и наметнатият със звездно покривало град се изпълни с приказната музика на мечтите, съчетавайки накуп блестящите чудеса на Каркасон, Самарканд и Ел Дорадо. Не можех да се наситя на кривите старовремски улички и тесните пасажи, оброчени от съградени с червени тухли къщички в стил осемнайсети век, чиито прозорци намигаха на позлатените каляски и карети, трополящи покрай тях. Всичко това ме караше да си мисля, че се намирам сред несметни съкровища, които трябваше да ме превърнат в поет.

Но не било съдено мечтата ми да се осъществи, защото не намерих нито радост, нито щастие. Безжалостната дневна светлина постави всичко на мястото му, разголвайки заобикалящата ме мизерия, запустялост и студенина. Накъдето и да погледнех, виждах само сив камък — той се извисяваше над главата ми в огромни кули и се стелеше под краката ми в потискащи сиви реки. Навярно само лунното сияние би могло да придаде на този сивокаменен затвор ефимерна нотка на вълшебство и очарование. Клокочещите тълпи, изпълнили улиците подобно на буйни реки, гъмжаха от ниски и дебели чужденци с присвити очи; смуглите им лица излъчваха жесток прагматизъм,

непознаващ царството на бляновете, и презрително равнодушие към всичко, което ги заобикаляше — в това число и към синеокия прищълец, чието сърце принадлежеше на далечните зелени ливади и сияйно белите черковни камбанарии на Нова Англия.

И тъй, наместо да пиша стихове, аз се отдадох на тъгата, унинието и самотата. Страшната истина, която никой не смееше да преоткрие, изведнъж се възправи в цялата си грозота пред мен — този сивокаменен град на режещите звуци изобщо не бе успял да съхрани стария Ню Йорк, както Лондон бе успял да съхрани стария Лондон, а Париж — стария Париж. Ню Йорк всъщност беше мъртъв; всички признаци на живот отдавна го бяха напуснали, а бездиханният му, зле балсамиран труп гъмжеше от странни същества, които нямаха нищо общо с нас. Това неочаквано откритие ме лиши от сън и аз престанах да излизам денем, защото само милостивият мрак събуждаше за живот малкото, останало от миналото. След като намерих в среднощните си разходки своеобразно облекчение, аз дори написах няколко стихотворения и реших да отложам прибирането си у дома, за да спестя на родителите ми съкрушителния крах на моите надежди, планове и мечти.

Точно в една от тези безсънни нощи го видях за първи път. Случи се в едно дворче на Гринуич Вилидж — квартала, където си бях намерил квартира, подведен от слуховете, че бил предпочитан от хората на изкуството. Бях заплепен от кокетните му къщички, миниатюрните му площадчета и старомодните му градинки и даже след като разбрах, че сегашните „хора на изкуството“ не са нищо повече от едни гръмогласни лицемери, чиято екстравагантност и оригиналност е просто поза и фалш, любовта ми към тази част от града не угасна. Обичах да си представям как е изглеждал Гринуич Вилидж в онези отминали времена, когато все още е бил прелестна тиха обител, непогълната от чудовищния мегаполис. Често се скитах сам из квартала в часовете преди зазоряване, размишлявайки над тайните и загадките, завещани от миналите поколения — това укрепваше духа ми и разпалваше творческото въображение на поета, когото исках да пробудя в себе си.

Непознатият се приближи към мен в една обгърната от мъгла августовска нощ, докато се промъквах из плетеницата от виещи се улички и сумрачни пасажи. Беше два след полунощ. Явно бе забелязал

интереса, с който съзерцавам фасадите на сградите и парадните им входи, чиито ажурни прозорчета осветяваха лицето ми. Неговият лик оставаше недосегаем за взора ми, защото мъжът носеше широкопола шапка, идеално съчетаваща се със старомодния му плащ. Не знам защо, ала още преди да се обърне към мен, бях обхванат от смътна тревога. Той изглеждаше болезнено, мъртвешки сух и мършав, а гласът му бе толкова тих, че сякаш идеше от задгробния свят. Каза ми, че не ме вижда за първи път и че навярно двамата с него си приличаме по привързаността си към миналото и онова, което е оцеляло от него. Не бих ли искал да чуя историята на човека, отдавна изучаващ историята на тукашните места и познаващ я по-дълбоко от всеки друг? Един пришълец от далечни краища като мен би могъл да узнае куп интересни неща...

Докато говореше, аз успях да зърна за миг тайнствения му лик на оскъдното сияние от мансардния прозорец — единственият източник на светлина наблизко. Непознатият джентълмен бе възрастен — даже много възрастен — ала чертите му бяха благородни и хармонични. В същото време нещо в него ме плашеше. Не можех да определя дали реакцията ми се дължеше на неестествената бледност, или на нечовешката безизразност на лицето му... А може би тази загадъчна личност просто контрастираше твърде силно със заобикалящата ни обстановка? Въпреки това реших да го последвам, защото единственото, което можеше да съживи духа ми в онези мрачни дни, бе любовта ми към старините и техните погребани тайни. Струваше ми се, че срещата с човек, чиито познания по отношение на миналото значително превъзхождаха моите, е забележителна проява на благосклонност от страна на Съдбата.

Изглежда, нещо, таящо се в нощта, възпираше мистериозния ми спътник от обещания разказ. Безмълвен като статуя, той ме поведе из притихналия град, като от време на време ми указваше с жестове посоката, в която трябваше да поемем. Следвах го безропотно, докато се промъквахме през тесните пролуки, прокрадвахме се на пръсти по сенчестите коридори, прехвърляхме се над тухлените зидове и пълзяхме на четири крака по ниските сводести проходи. Не след дълго напълно изгубих ориентация и изобщо не можех да определя къде се намирам. Всичко, видяно от нас, носеше печата на древността и ме изпълваше с неописуем възторг. Никога няма да забравя изящните

йонийски колони, набраздените от канелюри^[1] пиластри, оградите от ковано желязо и декоративните ветрилообразни прозорчета над входните врати. И колкото по-дълбоко в този неизбродим лабиринт на неведомото минало се потапахме, толкова по-причудлив и необичаен ставаше околният пейзаж.

По пътя си не срещнахме жива душа, а осветените прозорци ставаха все по-малко и по-малко. Уличното осветление също се промени и електрическите лампи бяха заменени от старовремски маслени фенери, които на свой ред отстъпиха мястото си на ромбовидни фенери с поставени във вътрешността им свещи. Накрая и те изчезнаха, потапяйки ни в непрогледен мрак. По някое време се озовахме насред някакво затънтено дворче; след като го прекосихме, спътникът ми откряна дървената портичка в далечния му край и двамата закрачихме по стръмна непавирана уличка. Тя ни отведе до архаичен, покрит с бръшлян висок зид — без съмнение граница на частно владение. Присвих очи и на блещукащата звездна светлина успях да различа ниската арка, под която се открояваше неголяма дъбова врата; междувременно моят водач извади изпод наметалото си масивен ключ, отвори вратата и ме покани да пристъпя вътре.

Озовахме се в занемарен двор, насред който се издигаше изключително стара сграда. Изкачихме стръмните каменни стъпала, водещи до парадния ѝ вход, след което възрастният джентълмен ме въведе в мрачно фойе, просмукано с тежкото зловоние на вековна запустялост и разложение. Инстинктивно сбърчих нос, но реших вежливо да си замълча. Поехме по стръмната спираловидна стълба в дъното на фойето и пристъпихме в тъмно помещение, чиято врата спътникът ми побърза да заключи, съдейки по изщракването на древната ключалка. После той дръпна завесите на трите малки прозорчета, зад които едва се виждаше среднощното небе, прекоси стаята и запали две от свещите на един внушителен архаичен свещник с помощта на кремък и огниво.

На тази треперлива светлина видях, че се намираме в просторна, мебелирана с вкус библиотека от първата четвърт на осемнайсети век, облицована с изящна дървена ламперия и снабдена с голяма камина, украсена със забележителна резба. Освен трите малки прозорчета, помещението разполагаше с още два прозореца, доста по-големи от трите, но поне засега те си оставаха скрити зад жълтеникави драперии.

Докато присядах в едно от креслата пред идеално запазеното чипъндейлско^[2] писалище, моят домакин свали ръкавиците, широкополата шапка и наметалото си, при което видях, че обликът и премяната му сякаш са излезли от осемнайсети век — като се започне със сплетената му на плитка коса и се стигне до плисираната якичка, черните бричове и обувките с масивни катарамии.

Лишено от сенчестия ореол на широкополата шапка, лицето му най-сетне се открии пред мен и аз неволно потръпнах. Мъжът изглеждаше толкова престарял, че се запитах да не би клеймото на това неестествено дълголетие да бе причината за смътното ми безпокойство. Когато заговори, немощният му задгробен глас често потреперваше и заглъхваше и макар че едва разбирах думите му, неясната ми тревога се задълбочаваше с всяка следваща минута.

— Пред вас, сър — започна домакинът ми, — стои човек с доста странни привички и одежди, както сам съзирате. Ако разговарях с друга персони, навярно бих я помолил за извинение, но не и когато имам пред себе си личност с вашите интелект и интереси. Разбирате ли, любовта ми към отминалите епохи ме накара да ги приема такива, каквито са били — в цялата им пълнота, заедно с всичките им външни признаци, в това число и с характерното за тях облекло. За мое щастие, домът на моите прадеди оцеля и все още се издига гордо тук, въпреки че бе погълнат от два града — първо от Гринуич през 1800 година, а после и от Ню Йорк през 1830-а. Скуайърът^[3], наследил този имот през 1768 година, изучавал различни науки и направил редица интересни открития, свързани с този поземлен участък. Именно за някои от тях възнамерявам да ви разкажа. Не се съмнявам във вашата честност и порядъчност, ала ви моля да запазите всичко, което ще ви споделя, в дълбока тайна.

Той замълча, а аз успях само да кимна безмълвно. Тревожните предчувствия не ме бяха напуснали, но за душата ми нямаше нищо потблъскващо от Ню Йорк на дневна светлина. Какъвто и да беше този човек — безобиден чудака или притежател на зловещи сили — не ми оставаше нищо друго, освен да го изслушам, за да утоля копнежа си по удивителното, тайнственото и неведомото.

— Въпросният мой предтеча — продължи събеседникът ми — вярвал, че човешката воля притежава забележителна сила. Сила, за която малцина се досещаха, простираща се не само над действията на

един или няколко души, но и над проявленията на субстанциите и елементите в Природата. Нещо повече — тази сила можела да въздейства и над онези измерения, които се простирали отвъд познатия ни свят. И тъй, той презрял непоклатимостта на такива светини като Пространството и Времето и открил странно приложение за ритуалите на дивите червенокожи индианци, които от векове населявали тези земи. Въпросните диваци не останали никак доволни, когато предците ми построили тук своя дом, и непрекъснато им досаждали с постоянните си молби да посещават двора на имението в нощите, когато имало пълнолуние. Всеки месец тези мелези се промъквали зад стените и извършвали някакви потайни ритуали. После, през 1678-а, една нощ новият скуайър случайно ги зърнал и останал потресен от видяното. Той сключил с тях сделка — дал им правото на свободен достъп до земята му в замяна на техните тайни. Тогава узнал, че странните обреди водят началото си от червенокожите прадеди на индианците и един стар холандец, живял по тези места по времето на Генералните щати^[4]. Доколкото ми е известно, само седмица след договорката въпросният скуайър — преднамерено или не — почерпил индианците със съмнителен ром и червенокожите измрели. Тъй той останал единственият жив човек, посветен в древната тайна. Вие, сър, сте първият човек, пред когото споделям тези факти от историята на моя род; правя го само защото виждам, че и вие като мен изпитвате дълбока и силна привързаност към старините.

Откровеността му и оказаното ми доверие ме накараха да потръпна. Междувременно той поднови разказа си.

— Трябва да знаете, сър, че онова, което скуайърът научил от дивациите, било само нищожна част от узнатото впоследствие. Той ненапразно следвал в „Оксфорд“ и беседвал с някои от най-старите парижки алхимици и астролози. Тъй получил ясни доказателства, че целият ни свят не е нищо повече от творение на въображението ни — или, другояче казано, дим от интелекта ни — и само на мъдреците е съдено да го вдишват и да се наслаждават на аромата му. Способни сме да сътворим всичко, което пожелаем, а всичко ненужно — да унищожим. Но стига съм говорил. Мисля, че най-добре ще оцените това, което ще ви покажа. Приближете се до този прозорец, но ви моля за едно — каквото и да видите, за нищо на света да не повишавате глас.

При тези думи той ме хвана за ръката и ме поведе към единия от двата по-големи прозореца на библиотеката. Лишената му от ръкавица ръка бе толкова неприятно, болезнено студена, че изведнъж ми се прииска да се изтръгна от хватката му и да се махна от тук. Обаче мисълта за угнетяващата нюйоркиска реалност бе достатъчна, за да мобилизирам волята си и да остана на мястото си. Щом се озовахме пред прозореца, събеседникът ми отметна жълтеникавите драперии и пред визора ми се разкри кадифен среднощен мрак, изпъстрен с хиляди блещукащи светлини. В следващия момент, сякаш подчинявайки се на едва забележимото движение на ръката му, в небето избухна ослепително зарево и пейзажът се промени до неузнаваемост. Погледът ми се плъзна по необятно море от свежа зеленина, разстилащо се на мястото на мръсните покриви; вдясно искряха сребристите води на река Хъдзън, а в далечината се простираха обширни солени блата, над които се рееха милиони светулки. Сетне заревото ненадейно помръкна и на устните на престарелия джентълмен затанцува зловеща усмивка.

— Това беше преди моето време... преди онзи скуайър, за когото ви разказвах. Сега ще ви покажа нещо друго.

Изведнъж усетих слабост, коленете ми омекнаха и почувствах как ми се завива свят.

— Боже милостиви! — промълвих. — Нима сте способен да правите това с всяка епоха?

Той само ми кимна безмълвно. Усмивката му бе станала още по-широка и разкриваше почернелите му остри зъби. Вкопчих се жълтеникавите драперии, за да не се строполя на пода, а междувремежно домакинът ми отново направи онзи едва доловим жест с ръката си.

В небето тутакси лумна ярко зарево и пред визора ми се разкри сцена, едновременно позната и непозната. Това беше Гринуич — такъв, какъвто е бил някога. Елегантни къщички и внушителни имения се извисяваха край яркозелените ливади, паркове и горички. Блатата все още се мерзелееха в далечината, ала отвъд тях вече се забелязваха пирамидалните покриви на бъдещия Ню Йорк. Над града бе надвиснала сиво-кафява димна завеса, подхранвана от струйките пушек, бълвани от безбройните комини. Дъхът ми секна; не толкова от

тази конкретна гледка, колкото от мисълта за невероятните възможности, които се таяха пред нас.

— А можете ли... смеете ли... да отидете още по-нататък? — с благоговееен трепет попитах аз.

Устните му отново се разкривиха в онази зловеща усмивка.

— По-нататък? Онова, което съм съзирал, ще отнеме разсъдъка ви и ще ви превърне в каменна статуя. Да не съжалявате впоследствие?

Експлозията от светлина, която последва, бе несравнимо по-ярка и ослепителна от предходните две. В продължение на три секунди пред очите ми се разкри дяволско зрелище, чиито смразяващи подробности щяха да обсебят сънищата ми навеки. Ню Йорк се бе превърнал в чудовищна преизподня. Зърнах кошмарни неведоми обекти, реещи се във въздуха; под тях се простираше сумрачният адски град с гигантските му терасовидни съоръжения, исполинските пирамиди и колосалните каменни кули, които в богохулна ярост се протягаха към мрачния небосвод. В неизброимите прозорци горяха пъклени огньове, а провисналите из целия град висящи мостове и галерии гъмжаха от бъдещите обитатели на обречения мегаполис. Те бяха жълтокожи, теснооки и носеха ярки оранжево-червени одежди; всички танцуваха като обезумели под омерзителната какофония от трескави ритми и неистови стонове, ехтяща сред уродливите асфалтови стени на този нечестив затвор.

Наблюдавах тази зловеща картина, размишлявайки за всички неназовими ужаси, дебнещи из този град труп, и напълно забравих за молбата на събеседника си да пазя тишина. Неспособен да се сдържам повече, от гърдите ми се изтръгна отчаян пронизителен вик, който заехтя из старинната къща с такава сила, че стените затрепериха.

В същия миг ослепителното зарево зад прозореца изведнъж угасна и аз забелязах, че старецът конвулсивно потръпва. Свирепата гримаса на гнева, породен от неспособността ми да запазя самообладание, бе затъмнена от див суеверен ужас. Той залитна и се вкопчи в драпериите, както бях сторил и аз преди малко. Очите му се въртяха бясно из орбитите, а главата му се мяташе досущ като на звяр, попаднал в капан. Господ ми е свидетел, че имаше всички основания за това. Собственият ми вопъл едва бе утихнал, когато до слуха ми достигна нов, невъобразимо плашещ звук. Зад заключената врата се дочу проскърцването на спираловидната стълба, последвано от тежки,

но приглушени стъпки, сякаш по нея се изкачваха дяла орда боси — или обути с мокасина — неведоми пришълци.

— Пълната луна... Бъди проклет, страннико... Скимтящо псе... Ти ги пробуди... И сега те идват за мен... Проклетите мъртъвци... Вървете си в Ада, червенокожи дяволи!... Не съм сипвал отрова в проклетия ви ром... Сами се напихте до смърт, не ви е виновен скуайърът... Махнете се от вратата!... Вървете си!... Вървете си!

В същия момент три тежки, отмерени удара разтресоха вратата, а на устните на зловещия старец изби бяла пяна. Неистовият му страх, заменен от черно отчаяние, изригна в нов пристъп на гняв и той се обърна стръвно към мен. Докато се държеше с дясната си ръка за драперията, домакинът ми се протегна с лявата към мен. Вероятно щеше да ме докопа, ако не се беше случило нещо непредвидено — конзолата на драперията внезапно се откърти и рухна на пода заедно с тежките завеси и възрастния джентълмен. Ненадейно сребристото сияние на пълната луна нахлу в библиотеката и на светлината му видях как помещението се променя до неузнаваемост. Дървената ламперия потъмня и се сгърчи, разядена от дървоядите, изящните мебели се разпаднаха, а внушителната камина се превърна в мизерно порутено огнище. Сходни изменения се забелязваха и при скуайъра — той изведнъж се съсухри и зловещо почерня, докато се опитваше да ме разкъса със закривените си нокти. Единствено очите му не се промениха; в тях горяха дяволски огънове, които ставаха все по-ярки, докато лицето му се деформираше и почерняваше.

Ударите по вратата зачестиха, съпровождани от къртящ металически призвук. От тъмната твар, гърчеща се на пода, бе останала само една страшна глава с пламтящи от свирепа ярост очи, която напразно се мъчеше да ме достигне. Миг по-късно горните панели на вратата се откъртиха и аз зърнах в процепа блясъка на индианска томаховка. Неспособен да помръдна, гледах като хипнотизиран как вратата се разпада и през зейналия отвор в помещението нахлува чудовищен, безформен поток от черна като смола субстанция, в която горяха — подобно на адски звезди — десетки зли очи. Черната мерзост се процеждаше на гъста, дебела и мазна струя, досущ като нефтен разлив, и бавно пълзеше към мястото, откъдето противната глава на скуайъра все още се взираше злостно в

мен. Не след дълго скверната субстанция я обгради от всички страни и я погълна, след което потече обратно към вратата, откъдето бе дошла.

В този момент прогнилият под не издържа и се продъни с оглушителен грохот, а аз полетях заедно с него в непрогледния мрак. Когато дойдох на себе си, целият бях покрит с лепкави паяжини и дървени отломки. Докато се измъквах изпод руините, забелязах как лъскавата черна субстанция с многобройните зли очи се процежда бавно край мен, след което се насочва към вратата на мазето. Докато обмислях откъде да се измъкна, над главата ми се разнесе силен трясък, свидетелстващ за неизбежното срутване на покрива на сградата.

Нямах никакво време за губене. Втурнах се през дневната към входната врата, ала тя се оказа заключена. Щом видях, че не мога да я отворя, грабнах един стол и разбих най-близкия прозорец. Сетне скочих през него и се затичах към високия, покрит с бръшлян зид. Опитах се да отворя дъбовата врата под арката, откъдето бяхме влезли, обаче тя не помръдна. Тогава натрупах един върху друг няколко от сандъците, които се валяха из двора, и се изкатерих по тях до върха на стената, където се спрях, за да си поема дъх.

Огледах се наоколо. Навред се издигаха безчет двускатни покриви и високи тухлени стени, обгърнати от надигащата се откъм реката мъгла. От стръмната уличка, по която бяхме дошли, не се виждаше и следа. Изведнъж декоративната каменна урна, за която се държах, силно се разклати, сякаш в отговор на смъртното ми изтощение; в същия миг аз изгубих равновесие, залитнах напред и полетях надолу към неизвестността, която съдбата ми бе подготвила.

Човекът, който ме намери, ми каза, че въпреки изпочупените си от падането кости, изглежда, съм пълзял доста дълго време, защото останената от мен кървава диря стигала чак до другия край на улицата. Не след дълго проливният дъжд, който заваля, изми всички следи от страданията ми. Впоследствие неколцина очевидци ми съобщиха, че ме заварили пред портичката на един двор на Пери Стрийт. Ала никой не можеше да каже откъде точно бях дошъл, за да се озова там.

Никога повече не се опитах да открия онези мрачни лабиринти, през които ме бе превел злоещият скуайър. Не съветвам и никого от здравомислещите жители на Ню Йорк да го прави. Нямам никаква представа каква бе онази древна твар и къде точно бе живяла; обаче

съм сигурен, че този мъртъв град е пълен с неподозирани ужаси. Искате да разберете дали е изчезнал завинаги? Не зная и не ме интересува, защото се върнах у дома, при искрящо зелените поляни на Нова Англия, където привечер от океана подухва свеж бриз, наситен с аромат на морска сол.

[1] Канелюри — успоредни вертикални жлеbove по повърхността на колона или пиластър, допиращи се един до друг, за да се открояват по-добре архитектурните елементи. — Б.пр. ↑

[2] Така са известни мебелите, изработени от Томас Чипъндейл (1718–1779) — английски мебелист със силно влияние в Англия и Америка. — Б.пр. ↑

[3] Земевладелец, помещчик. — Б.пр. ↑

[4] Генералните щати са парламентът на Холандия. Първото им събрание е на 9 януари 1464 г. в град Брюж, Фландрия. В тяхна чест най-южната част на щата Ню Йорк — островът, който навремето е бил холандска колония — получава названието Статън Айлънд. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.